

You have downloaded a document from

The Central and Eastern European Online Library

The joined archive of hundreds of Central-, East- and South-East-European publishers, research institutes, and various content providers

Book: Новите реалности в управлението
New Realities in Management

Location: Bulgaria

Author(s): Dobrin Dobrev

Title: 50 години катедра „Управление и администрация”
50 years Department of Management and Administration

URL: <https://www.ceeol.com/search/chapter-detail?id=585633>

50 ГОДИНИ
КАТЕДРА „УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАЦИЯ”

Доц. д-р Добрин Добрев
Катедра „Управление и администрация“
Икономически университет – Варна

За последните 50 години в страната ни настъпват значими икономически, социални и политически промени. Те са съпроводени от нови изисквания и потребности от висши кадри в областта на управлението както с бакалавърска, така и с магистърска степен. Икономически университет – Варна е сред първите висши учебни заведения, реагирали адекватно на промените в икономиката и бизнес средата. В своето почти 100 годишно развитие той е променял своята структура, специалности и катедри, съобразно потребностите от специалисти с висше образование. В този аспект, катедра „Управление и администрация” от нейното създаване и досега е важно звено от една добре организирана и работеща система. Катедреният състав със своя потенциал е дал своя значителен принос в развитието на Икономическия университет – Варна.

Катедра „Управление и администрация” до 2014 г. носи името "Стопанско управление". Тя е разкрита със заповед на Ректора и решение на Академичния съвет на 30.06.1967 г. Важна роля в историята на катедрата има проф. Г. Минчев. Той е инициатор и е неин първи ръководител¹. Основоположници на катедрата са и доц. Тодор Кънчев и проф. д-р Карол Телбизов, както и доц. д-р Нора Мицова. Идеята на нейните основатели е тя да се формира и утвърди като учебно и изследователско звено по всички направления на стопанското управление. Към основателите на катедрата по-късно се присъединяват доц. д-р С. Христов, доц. д-р Н. Димитров, проф. д-р Илия Личев, доц. д-р Димитър Вълчанов, доц. д-р Димитър Златев, доц. д-р Славчо Каменов.

¹ Ковачев, Здр. 70 години от рождението на проф. Г. Минчев. // Известия на ИУ – Варна, бр. 2, 2007, с.

След проф. Г. Минчев, ръководители катедра в различни периоди са доц. д-р Тодор Кънчев (1969-1975), доц. д-р Нора Мицова (1976-1986), доц. д-р Славчо Каменов (1987-1994), доц. д-р Елена Георгиева (1994-1995), доц. д-р Никола Димитров (1995-2003), доц. д-р Иван Кълвачев (2003-2004), доц. д-р Цвета Зафорова (2004-2011). Всички с приноси за утвърждаването ѝ в различните етапи на развитие.

Петдесет години академичният състав на катедрата подготвя икономисти, които са се реализирали във всички нива на икономиката, публичния сектор, политиката и социалните дейности.

Още със създаването си, катедра „Стопанско управление” определя своя област на преподаване и изследване, включваща: теория на стопанското управление, планиране и прогнозиране, маркетинг, икономика на отраслите и правни науки. В своето развитие и утвърждаване тя включва и други аспекти на управленските дейности. По тази причина от нейния многочислен състав съвсем естествено са създадени и други катедри – „Правни науки” (1990 г.), „Аграрна икономика” (1990 г.) и „Маркетинг” (1997 г.), които напавиха свои специалности.

Нов етап в развитието на катедра „Стопанско управление” започва през 1991 г. с обучението на студентите по специалност „Маркетинг и мениджмънт”, а от 1997/98 г. по новата специалност „Стопанско управление”. Тя трябваше да отговори на необходимостта от нови управленски знания и умения в страната ни.

За да отговори на новите реалности и предизвикателствата на прехода, след отделянето на новите специалности, в катедрения състав се обособиха нови области на научни изследвания – стратегическо управление, предприемачество, управление на малкия бизнес, организационно поведение, бизнес комуникации, управление на операциите, бизнес планиране, управленски контрол, международен мениджмънт, управление на човешките ресурси и др. Изискванията на бизнес средата и практиката определиха обхвата на знанията и уменията, в които трябва да бъдат обучени бъдещите мениджъри.

С влизането на България в ЕС се наложи наименованията на специалностите да бъдат съобразени с тези, които се изучават в европейските университети.

На основата на анкетни проучвания и съобразявайки се със съвременната реалност, катедреният съвет взема решение да промени наименованието на специалността..

На Академичен съвет на ИУ – Варна на 22.06.2006 г. (Протокол №117) е гласувано решение от уч. 2007/2008 г. специалността „Стопанско управление” да се преименува в „Мениджмънт“. Промяната в наименованието налага и актуализация на учебната документация. Включени са нови управленски дисциплини, които да разширят обекта на управление извън стопанската дейност.

Въведени са и нови изборни дисциплини с цел да се разширят възможностите за избор от студентите. Във връзка с промените в законодателството и присъединяването на България към ЕС са променени наименованията и съдържанието на някои дисциплини в бакалавърската степен и бяха включени нови дисциплини в магистърската степен.

Всички тези промени са свързани с актуализиране на учебната документация и съобразяването ѝ с промените в средата и изискванията на системата за висше образование. Тя непрекъснато се усъвършенства в съответствие с потребностите на практиката, бизнес средата, еволюцията в теоретичните знания и нормативните документи. Значителна е актуализацията на учебните планове от 2004 година съгласно изискванията на Наредба №21 на МОН от 30.09.2004 г. за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити. Учебните планове са съобразени освен с всички нормативни документи и с документацията на водещи висши училища във Великобритания, Германия, Франция, Австрия и с други ВУЗ в България, обучаващи бакалаври и магистри в специалност „Стопанско управление”.

След продължителни години усилия на много бивши и натоящи членове на катедрата през 2014 г. се постигна една от стратегическите цели за развитието на катедрата – разкриване на специалност „Публична администрация“. Тя постави нови предизвикател-

тва пред състава и изведе нови области на познание и научни изследвания – публична администрация, публични услуги, програмиране и проектиране, регионално развитие, териториално развитие, публични финанси и др. Интердисциплинарността в обучението наложи съвместна работа и бяха привлечени водещи специалисти от други катедри и факултети.

Тези значими и реални промени в структурата на катедрата доведоха до естествента необходимост от промяна на наименованието. През 2014 г. катедра „Стопанско управление“ се преименова на „Управление и администрация“ – име отговарящо на нейния профил.

Установената политика на интегрирано развитие в рамките на университета намери конкретно изражение в дейността на катедрата и след съвместна работа с катедра „Правни науки“, през 2017 г. се създаде нова бакалавърска специалност „Съдебна администрация“. В рамките на ПН "Администрация и управление“, новата специалност се администрира от катедра „Правни науки“.

В специалност „Мениджмънт“ до 2007 г. са се обучавали 1528 студенти и са се дипломирали 967. За следващия десет годишен период приема може да се проследи в следващата таблица (вж. табл. 1).

Таблица 1

**Приети и дипломирани студенти в ОКС „бакалавър“
в специалност „Мениджмънт“ за периода 2008-2017 г.²**

Година	Приети	Дипломирани
2008	155	57
2009	150	126
2010	148	103
2011	152	152
2012	158	135
2013	170	137
2014	167	137
2015	171	135

² Данните са осигурени от инспектор студенти и секретар на факултет „Управление“.

2016	129	118
2017	99	103
Общо	1499	1066

През 2014 г. е открита специалност ПА, ОКС „бкалавър“. Приемът е както следва: 20114 – 34; 2015 -30 ; 2016 -27; 2017 -21; **Общо: 112 студента.**

Първият випуск в образователно-квалификационна степен „магистър“ е приет през м.септември 1996 г. до 2007 г. са приети 814 магистри, а са се дипломирали 450. В периода се обучават магистри в специалностите „Стопанско управление“, „Мениджмънт“, „Бизнес администрация“, „Публична администрация“ и „Управление на бизнеса в ЕС“.

С оглед на променящата се среда и стремежа да се работи по актуални проблеми, към настоящия момент се провежда обучение по следните специалности: „Мениджмънт на организациите“, „Мениджмънт на човешките ресурси“, „Публичен мениджмънт и административна власт“ (табл. 2).

Таблица 2

**Приети и дипломирани студенти ОКС „магистър“
в периода 2008-2017 г.³**

година	приети (бр.)								общо	дипломирани
	СУ	БА	УБЕС	Менидж	ПА	МЧР	МО	ПМАВ		
2008	-	-	-	154	-	-	-	-	154	81
2009	-	-	-	144	-	-	-	-	144	105
2010	-	8	3	101	-	-	-	-	112	92
2011	-	29	3	129	-	-	-	-	161	102
2012	-	38	-	104	15	-	-	-	157	119

³ Данните са осигурени от администрацията на ЦМО

2013	-	16	-	87	21	-	-	-	124	142
2014	-	-	-	81	18	-	-	-	99	135
2015	-	15	-	27	13	40	-	-	95	91
2016	-	-	-	36	12	24	-	-	72	133
2017	-	-	-	-	-	24	8	5	37	58
ОБ- ЩО:	-	106	6	863	79	88	8	5	1155	1058

** Данните са от статистическите сведения за обучавани студенти по специалности към 15.11.2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 г.*

С оглед на направените промени и адаптацията на учебните планове към европейските стандарти, вътрешната и външната мобилност на студентите се подобри. Наблюдава се значителен интерес към специалност „Мениджмънт” от студенти от други специалности на университета, както и от други български университети, което показва, че е една от най-предпочитаните. От 2004 г. катедрата подготвя и студенти в специалност „Фирмено управление” в Центъра за факултативно обучение.

Програма „Еразъм” и доброто ниво на чуждоезикова подготовка на студентите от специалността разшири възможностите за мобилност и обучение в чуждестранни ВУЗ. Студентите от специалност „Мениджмънт” са участвали в студентска мобилност в университети във Франция, Швеция, Ирландия, Белгия, Германия, Словения, Полша, Финландия и др.

През годините от създаването на катедрата са се формирали много партньорски взаимоотношения с различни организации, които подпомагат практическото обучение. Сред тях са най-активни през последните години са Варненската Търговско-индустриална камара, „Бургаски солници” ЕООД, „ЛВК Винпром” АД Търговище, „БАСК” АД, „К-ЕИ-Г” АД, „Корн” АД, „Актив” ООД, „Ксела” АД, „Коник” ООД, „Виас Инженеринг” ООД, общините Смолян, Каварна, Девня и др. Значителен брой студенти провеждат летния

си стаж в чужбина - предимно САЩ, Великобритания, Германия, Франция и отчетите им имат за обекти на изследване чуждестранни фирми.

Членове на катедрата инициират и създават Висшата школа по мениджмънт към ЦСДК през 1990 г., която отговори на повишените изисквания на проходящия тогава бизнес към знания и умения в областта на управлението. Освен обучение, там се превеждат и издават първите книги и учебни помагала по западен образец.

По различни международни проекти и програми са закупени най-добрите чуждестранни учебници в областта на общия мениджмънт, стратегическото управление, управлението на човешките ресурси, организационното поведение, управлението на малкия бизнес, предприемачеството, бизнес планирането, управлението на проекти и т.н.

В своята 50-годишна история, академичният състав на катедрата е поддържал високо професионално ниво. Бивши преподаватели и докторанти са водещи в преподаването на управленски дисциплини в УНСС, РУ, СА „Д.А.Ценов” – Свищов, Технически университет – Варна, Бургаски свободен университет. От академичния състав на катедрата са избрани трима депутати – доц. д-р Годор Тодоров, Маргарит Мицев и доц. д-р Петър Димитров – бивш председател на комисията по бюджет и финанси и Министър на икономиката и енергетиката.

Други бивши членове работят във водещи световни университети. Сред тях са професор д-р Татяна Костова, редовен преподавател в Moore School of Business, University of South Carolina (САЩ), в MBA-програмите на Emory University – Atlanta (САЩ) и Tech de Monterey – Guadalajara (Мексико). Проф. д-р Силвия Свеженова е редовен преподавател по лидерство и иновации в CBS - Copenhagen Business School (Дания) и е академичен координатор по програмата MSc – Стратегия, организация, лидерство. Била е преподавател в ESADE Business School, ESADE University – Barcelona (Испания) и в MBA-програмата на Cranfield University (Англия), както и гостуващ лектор в Stanford University и Harvard Business School. Д-р Виолина Рачева е лектор в Nottingham Business School, Nottingham Trent University (Англия).

Тези факти показват високото ниво на подготовка, знания и умения на преподавателския състав и високия потенциал, който катедрата има и поддържа.

През годините⁴ числеността на катедреният състав се е променяла в зависимост от промените в обслужваните специалности. Общо в катедрата от нейното създаване досега на основен трудов договор са били 49 преподаватели. Със свой принос за развитието ѝ са изтъкнати учени сред които 9 професори, 1 доктор на икономическите науки, 23 доценти и 20 доктори. Общо за 50-те години на съществуване на катедрата са защитени 66 докторски дисертации, вкл. и 3 на чужденци. Обучението си в докторска степен към катедрата са преминали 31 редовни и 18 задочни докторанта.

Хабилитирани преподаватели от катедрата са били официални рецензенти на много докторски дисертации и хабилитационни трудове. Катедреният състав е организирал няколко конференции с международно участие, кръгли маси, промоции на управленска научна литература и други научни прояви по проблеми на управлението.

Понастоящем катедра “Управление и администрация” се състои от 14 преподаватели, от които петима хабилитирани. Към катедрата в момента се обучават 7 редовни и 4 задочни докторанти. Средната възраст на преподавателския състав на катедра “Управление и администрация” е 46 години, което показва натрупан опит и професионализъм. Трима от настоящите асистенти са студенти от първия випуск на специалност „Маркетинг и мениджмънт”, което е индикатор за приемственост и утвърждаване на традициите..

Качеството на учебния процес се е осигурявало през годините от учебници и учебни помагала с автори от катедрения състав – „Теория на стопанското управление”, „Теория на управлението и управление качеството на стоките”, „Управление на предприятието”, „Теория и практика на предприемачеството”, „Основи на управлението”, „Основи на предприемачеството”, „Управление на операциите”, „Управление на човешките ресурси”, „Управление на

⁴ Статистическите данни за последния десет годишен период са осигурени от инспектор катедри „Управление и администрация“ и „Социални и хуманитарни науки“.

разходите”, „Организация на управленската дейност”, „Стратегическо управление”, „Корпоративно управление“, „Планиране и прогнозиране“, „Основи на публичната администрация“ и др.

Катедрата поддържа добри контакти със сродни катедри в страната. Голяма част от академичния ѝ състав участва ежегодно в конференции и научни прояви, организирани от СА „Д. А. Ценов” – Свищов, УНСС, СУ, ЛТУ, РУ „А. Кънчев”, Бургаски свободен университет, ВТУ и др. Осъществяват се съвместни научни изследвания по международни и национални проекти и програми.

Осигурена е вътрешноинституционална мобилност на преподавателите с оглед поддържане на академичните стандарти на преподаваните дисциплини. Преподаватели от катедра “Управление и администрация” обучават студенти от други специалности и направления. Във всички специалности от направления “Икономика”, “Туризм” и “Информатика” преподават преподаватели с дисциплини от фундаменталната “Теория на управлението”, както и избираемите „Въведение в предприемачеството“ и „Планиране и прогнозиране”.

Активна е и извънуниверситетската преподавателска мобилност. Преподаватели от катедрата са водили обучение в други български университети и колежи, което е оценка за доброто им професионално ниво: МУ – Варна, Бургаския университет „Асен Златаров”, БСУ, ВСУ „Черноризец Храбър”, Техническият университет – Пловдив, ВТУ, РУ, Колеж по туризъм – Варна и Бургас и др.

Към катедреният състав през годините са били привлечени преподаватели от други университети и научно-изследователски институти в страната ни, както и хонорувани преподаватели от практиката с цел подобряване на учебния процес и повишаване на качеството му.

От 2005 година катедреният състав участва и в обучението по програма “Еразъм” на студенти на английски език по дисциплините „Основи на управлението”, “Управление на проекти”, “Бизнес етика”, „Предприемачество и МСБ“, „Корпоративно ръководство“, „Международно предприемачество“, „Управление на растежа на фирмата“, Международен мениджмънт“, „КСО“. Преподаватели от катедрата водят дисциплини в съвместната магистърска програма с университета „Нотингам Трент“ – Великобритания.

Академичният състав е участвал в различни национални и международни проекти. Реализирани са 13 международни и 37 национални (31 за последните 10 години). През последните години нараства интересът на преподавателския състав към националните проекти. Част от тях са по програма за научни изследвания към МОН. Останалите проекти, в които участват преподаватели от катедрата, са финансирани от университетския фонд “Научни изследвания”. През последните 10 години единадесет преподаватели от катедрата са класирани за участие в седем проекта по този фонд, Шестима от тях съвместно с колеги от други катедри са направили научни изследвания, а резултати са публикувани в четири монографии – “Конкурентно поведение на фирмите”, “Конкурентна динамика на фирмата”, “Стратегически аспекти на развитието на лечебните заведения в община Варна в конкурентна среда”, “Проучване на социално отговорните практики на българския бизнес”.

През годините катедреният състав отбелязва активна научна-изследователска дейност. Публикувани са повече от 942 публикации – самостоятелни или в съавторство. Сред тях са 87 монографии, 72 студии, 141 учебника и учебни помагала и др. 53 от публикациите са отпечатани в чужбина (Холандия, Англия, Германия, Румъния, Полша, Словакия, Македония, Сърбия, Русия и Украйна).

През изминалия период преподаватели от катедра “Управление и администрация” са осъществили консултантски и експертни услуги на фирми и институции. Положителната оценка от бизнес средата намира израз в повишаващото се търсене на консултантски услуги за решаване на конкретни проблеми, както и в участието на експертни съвети за усъвършенстване управлението на организациите в България.

Катедра „Управление и администрация” има съществен принос и значими резултати в обучението в областта на управлението. Това се доказва с дела на реализираните се студенти и докторанти от същата специалност. Той е предимно в управленски длъжности в различни функционални направления. Следват реализираните се в сферата на маркетинга и рекламата, банките, финансите, управление на персонала и др. Има работещи в областта на науката и образование-

то, регионалното управление и държавната администрация. Част от завършилите стартират и управляват собствен бизнес или стават мениджъри в семейни фирми. Нараства делът на реализирани се в чужди компании.

Катедра „Управление и администрация“ при ИУ-Варна като образователна и научна институция има утвърдено място и е сред водещите катедри в системата на висшето образование в България. Катедрата има национално и международно признание, което се изразява в многобройни контакти и научни изяви в различни университети и научни центрове.

Катедра „Управление и администрация“ към ИУ – Варна има потенциал за развитие на преподавателска и научно-изследователска дейност, следвайки примера и традициите на нейните основатели. Академичният състав работи за разширяване на партньорството с други университети, научни центрове, публични организации и бизнеса, за подобряване качеството на обучението в съответствие със стандартите на висшето образование в ЕС в областта на мениджмънта.⁵

⁵ Докладът е разработен със съдействието на проф. д-р Цвета Зафирова, ръководител на катедрата в периода 2004 – 2011 г.